

Adroddiad i'r:	Cyngor Sir
Dyddiad y Cyfarfod:	10 Medi 2019
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol dros Wastraff, Cludiant a'r Amgylchedd / Pennaeth Priffyrdd a'r Amgylchedd
Awdur yr Adroddiad:	Wayne Hope
Teitl:	Cynllun Amddiffyn Arfordir Dwyrain y Rhyl

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad ynghylch cynnig am gynllun amddiffyn yr arfordir yn Nwyrain y Rhyl, a fydd yn darparu safon briodol o amddiffyniad rhag llifogydd ar gyfer oddeutu 1,650 eiddo.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1 Mae'r tebygrwydd o lifogydd difrifol yn fwy aciwt yn Nwyrain y Rhyl nag unrhyw leoliad arall yn Sir Ddinbych; dangosodd ymchwiliad i lifogydd 2013 y gallai eiddo ddiodeff llifogydd yn ystod digwyddiad 1 mewn 20 mlynedd. Mae hyn yn golygu mai Cynllun Amddiffyn Arfordir Dwyrain y Rhyl yw'r cynllun amddiffyn arfordir â'r flaenoriaeth uchaf ar gyfer y Cyngor. Fodd bynnag, bydd cost y prosiect, sydd wedi'i amcangyfrif fel £27.5m ar hyn o bryd, yn rhoi baich refeniw ychwanegol ar y Cyngor. Mae'r tabl isod yn rhoi amcangyfrif o'r goblygiadau refeniw posib o adeiladu'r cynllun (gan gymryd fod y cyngor yn penderfynu defnyddio'r £2m sydd eisoes wedi'i gytuno arno ar gyfer Dwyrain Rhyl yn 20/21) ac yn seiliedig ar y cyfraddau benthyca (isell) presennol – pe bai'r cyfraddau yn codi yna byddai'r baich ariannol yn cynyddu:

2020/21	2021/22	2022/23	Cyfanswm
£29k	£176k	£81k	£286k

- 2.2 Oherwydd lefel yr ymrwymiad ariannol sy'n ofynnol o'r cyngor, gofynnwyd am gymeradwyaeth y Cabinet i gyflwyno'r prosiect i'r Cyngor gydag argymhelliad i ariannu'r cam adeiladu. Derbyniwyd cymeradwyaeth gan y Cabinet ar 30 Gorffennaf 2019.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Cyngor yn cadarnhau ei fod wedi ystyried cynnwys yr Asesiad o Effaith ar Les (a atodwyd fel Atodiad 1).
- 3.2 Bod y Cyngor yn cefnogi'r cynnig i symud y cynllun ymlaen at y cam adeiladu, gan ddefnyddio'r model cyllido cymorth grant a nodwyd gan Lywodraeth Cymru.
- 3.3 Bod y Cyngor yn dirprwyo awdurdod i Fwrdd Prosiect Amddiffyn yr Arfordir¹ i gymryd cyfrifoldeb am y cynllun ar yr amod fod cost y targed terfynol ddim yn fwy na £27.5m.

Dylid dod a'r prosiect yn ôl at y Cyngor am ystyriaeth bellach os bydd y gost darged terfynol yn fwy na £27.5 miliwn.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1 Mae ardal dwyrain y Rhyl ger Garford Road wedi dioddef yn sylweddol o lifogydd am gyfnod hir yn Rhagfyr 2013, gyda llifogydd yn effeithio 140 eiddo gyda channoedd o breswylwyr wedi gorfod gadael eu cartrefi. Roedd y storm wedi atgoffa pobl o ba mor fregus yw'r amddiffynfeydd arfordirol yn y lleoliad hwn a'r boblogaeth sy'n byw tu ôl iddyn nhw. Roedd archwiliadau yn sgil y digwyddiad wedi tynnu sylw bod safon yr amddiffyniad a geir gyda'r amddiffynfeydd presennol yn is na'r hyn a ystyrir yn dderbyniol i ardal drefol gyda phoblogaeth uchel. Hefyd, mae'r traeth sydd wedi erydu dros nifer o flynyddoedd wedi cynyddu'r risg i'r amddiffynfeydd presennol i fethu yn sylweddol sy'n gallu arwain ar doriad mewn amddiffynfeydd arfordirol a fyddai'n golygu llifogydd i fwy na 1,600 eiddo mewn llanw uchel. Mae effeithiau newid hinsawdd, hynny yw bod lefel y môr yn codi a mwy o stormydd yn golygu y byddai llifogydd arfordirol yn y lleoliad hwn yn digwydd yn fwy aml ac yn y pendraw yn digwydd bob blwyddyn. Bydd y cynllun yn lleihau'r perygl o lifogydd arfordirol yn sylweddol i oddeutu 1,650 eiddo yn Nwyrain y Rhyl ac yn cynnig amddiffynfa yn erbyn storm arfordirol o 1 mewn 200 o flynyddoedd, gyda lwfans ychwanegol ar gyfer effeithiau newid hinsawdd (codiad yn lefel y môr a mwy o stormydd) hyd at 80 o flynyddoedd.
- 4.2 Mae'r cynllun arfaethedig yn cynnwys gosod 128,000 tunnell o amddiffynfeydd meini o flaen yr amddiffynfeydd môr presennol, yn ogystal â 600 metr o wal a phromenâd a fydd yn amddiffyn yn erbyn y môr. Byddwn hefyd yn gwella tri mynediad i lawr i'r môr. Y bwriad yw dechrau ar y gwaith adeiladu yn Ebrill 2020 gyda'r gwaith yn cymryd oddeutu 2 flynedd a hanner i'r gwblhau. Bydd cyflwyniad byr yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Sir ar 10 Medi 2019, gan gynnwys argraff arlunydd o'r cynllun wedi'i gwblhau.
- 4.3 Mae Llywodraeth Cymru wedi ysgrifennu at y Cyngor yn egluro telerau'r cymorth grant ar gyfer y cam adeiladu o'r cynllun, hynny yw, bod y cynllun yn cael ei ariannu yn defnyddio model Menter Benthycu Llywodraeth Cymru. Mae'r radd grant ar gyfer y gwaith amddiffyniad arfordirol yn 75%, ac felly byddai'r prosiect yn cael ei ariannu yn gyfan gwbl gan y Cyngor, gyda 75% o'r costau yn cael ei ad-dalu gan Lywodraeth Cymru dros gyfnod o 25 mlynedd trwy'r Grant Cynnal Refeniw.
- 4.4 Mae Llywodraeth Cymru wedi codi pryderon yn ddiweddar ynghylch y cynnydd yng nghostau cynlluniau amddiffynfeydd arfordirol a llifogydd yng Nghymru o'i gymharu â'r grant a gymeradwywyd yn wreiddiol. Bydd LIC felly ddim yn ystyried ceisiadau pellach ar gyfer mwy o grant lle mae'r costau wedi cynyddu'n uwch na'r swm grant a gytunwyd arno. Felly er mwyn cyflawni sicrwydd cost ddigonol ar gyfer prosiect Dwyrain y Rhyl bu'n rhaid penderfynu caffael camau dylunio ac adeiladu'r prosiect yn defnyddio Fframwaith Caffael Sector Cyhoeddus Scape. Yn Awst 2016, cafodd cytundeb cyflawni ei wneud gyda Phartner y Fframwaith,

Balfour Beatty. O ganlyniad i drafod â'r contractwr yn ystod y camau cynnar, mae hyder bod modd cyflawni'r prosiect a chadw at yr amcan gost bresennol. Byddai'r cyfnod adeiladu rhwng Ebrill 2020 a Rhagfyr 2022.

- 4.5 Mae'r Fframwaith Scape yn cefnogi'r defnydd o gadwyni cyflenwi lleol. Mae hynny'n cael ei reoli trwy 'Siarter Cadwyn Gyflenwi' ac yn cael ei asesu yn erbyn Dangosyddion Perfformiad Allweddol. Er enghraifft, dylai o leiaf 40% o wariant y prosiect fod o fewn radiws 20 milltir a 75% o fewn radiws 40 milltir. Mae Balfour Beatty wedi gweithio'n sylweddol gydag isgcontractwyr a chyflenwyr lleol, a dim ond yn mynd ymhellach i ffwrdd pan nad oes adnoddau ar gael yn lleol neu'n methu â darparu gwerth am arian.
- 4.6 Mae'r cynllun wedi derbyn caniatâd cynllunio (19 Gorffennaf 2019) a thrwydded forol o Gyfoeth Naturiol Cymru (5 Gorffennaf 2019). Mae Ystad Y Goron wedi cadarnhau nad oes ganddo unrhyw wrthwynebiadau i'r prosiect.
- 4.7 Mae'r prosiect i'w gael yn Uned Polisi 11a 4.1 o'r Cynllun Rheoli Traethlin. Y polisi ar gyfer y lleoliad hwn dros y 100 mlynedd nesaf yw 'amddiffyn y llinell bresennol', ac mae'r prosiect yn llwyr gefnogi hynny.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1 Mae Cynllun Corfforaethol y Cyngor yn nodi uchelgais y Cyngor i ddarparu amgylchedd deniadol ac wedi'i ddiogelu i'w breswylwyr, gan gefnogi lles a ffyniant economaidd. Lleihau'r risg o lifogydd i gartrefi a busnesau gan reoli risg o lifogydd yn effeithiol, gan gynnwys buddsoddi mewn cynlluniau llifogydd ac amddiffynfeydd arfordirol, yn gallu chwarae rôl sylweddol wrth gyflawni'r uchelgais hwn. Mae Cynllun Amddiffyn Arfordir Dwyrain y Rhyl wedi'i nodi'n arbennig fel uchelgais y Cynllun Corfforaethol presennol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 Amcangyfrifir mai cost y cynllun fydd £27.5 miliwn.
- 6.2 Er bod y cynllun yn gymwys am gyllid grant LIC, byddai disgwyl i'r Cyngor ariannu'r cyfanswm cyfan, gyda 75% o'r gost yn golygu benthyca a fyddai'n cael ei ad-dalu i'r cyngor yn flynyddol trwy'r Grant Cynnal Refeniw. O ystyried maint y cynllun, mae'n debyg byddai'n rhaid i'r cyngor fenthyca'r rhan fwyaf o'r cyllid hwn, er mae £2m o gyllid cyffredinol wedi ei glustnodi'n barod ar gyfer y cynllun.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nod y prosiect yw lleihau'r perygl o lifogydd yn nwyrain y Rhyl. Drwy gyflawni'r nod yn llawn bydd yn golygu Sir Ddinbych fwy ffyniannus, gwydn, iach a chydadd sy'n dangos cyfrifoldeb byd-eang.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

Mae'r Cynllun Amddiffyn Arfordir Dwyrain y Rhyl arfaethedig wedi'i ystyried eisoes, a'i gefnogi gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, Cabinet a'r Grŵp Buddsoddi Strategol. Cynhaliwyd sesiynau galw heibio yng Ngorsaf Dân y Rhyl yn Hydref 2018 a Thachwedd 2018. Bu ymgynghoriad gyda rhanddeiliaid a chyrrff statudol trwy brosesau Cynllunio a Thrwyddedu Morol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Os cymeradwyir y cynllun byddai'n golygu ymrwymiad ariannol sylweddol gan y cyngor. Mae darpariaeth ariannol o gyfraniad y cyngor i'r cynllun hwn yn oddeutu £2m sydd yn bodoli o fewn y cynllun cyfalaf yn seiliedig ar amcan gost gynharach oedd yn llawer iawn is. Mae'r cynllun sy'n cael ei gynnig rŵan yn llawer mwy o ran yr ochr ariannol ac yn golygu cyfraniad gan y cyngor o £6.87m. Model benthycia Llywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau o'r fath yw cael y cynghorau i fenthycia'r arian i dalu'r cynllun yn ei gyfanrwydd ac yna i'r llywodraeth ad-dalu 75% o'r gost flynyddol o fenthycia i'r cynghorau trwy'r Grant Cynnal Refeniw. Cost refeniw i'r cyngor fenthycia cyfran (o gymryd ei fod yn llai gan fod £2m wedi'i roi i un ochr yn barod) fyddai oddeutu £29k yn 2020/21 gan godi i £250k yn 2021/22 a chynnydd pellach i £286k yn 2022/23. Bydd y gost wirioneddol yn dibynnu ar swm terfynol y cytundeb a chyfraddau llog ar y pryd. Felly drwy gymeradwyo i'r cynllun fynd yn ei flaen byddai'r **cyngor** yn ymrwymo i bwysau ariannol ychwanegol yn y cyfansymiau y nodir uchod o fewn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Drwy gymryd bod y sefyllfa cyllideb refeniw ddim yn gwella erbyn hynny byddai felly yn cynyddu'r arbedion neu doriadau y bydd yn rhaid i'r cyngor eu gwneud ym mhob un o'r blynyddoedd hynny.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y risg mwyaf sylweddol yn ymwneud â'r prosiect yw bod telerau benthyciad LIC yn golygu baich refeniw hirdymor i'r Cyngor (25 mlynedd) a fyddai'n cael effaith ar ddarparu gwasanaethau eraill. Hefyd, fel y nodir ym mharagraff 4.4, mae yna risg na fydd Llywodraeth Cymru yn cynyddu'r grant i dalu am unrhyw gynnydd mewn costau yn ystod y gwaith adeiladu. Mae'r risg wedi cael ei leihau drwy ddewis opsiwn caffael sydd wedi golygu sicrwydd cost o lefel uchel.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Deddf Amddiffyn yr Arfordir 1949.
Deddf Draenio Tir 1991
Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010